

КОМПРЕСІЯ ТЕКСТУ: СУТЬ, СПОСОБИ, ЖАНРИ

Сучасне суспільство живе в умовах інформаційного буму, що не в останню чергу зумовлено розвитком нових технологій, особливо в комп'ютерній сфері. Таке перенасичення інформацією викликає необхідність пошуку шляхів для адекватного інформаційного обміну між представниками різних галузей знань. Постійно зростаючий інформаційний потік змушує в умовах браку часу звертатися не до першоджерел, а до вторинних перероблених документів.

Метою інформаційної обробки тексту є отримання корисної інформації з цієї проблематики, передача змісту в більш-менш розгорнутій формі залежно від практичної цінності та потреб її подальшого використання [2, 4].

Одним із основних способів інформаційної переробки текстів є компресія. У системі мови компресія належить до одного з видів мовної економії, бо її результатом є зведення розгорнутої структури до згорнутої зі збереженням об'єму інформації, що передається. Засобами мовної компресії скорочується структура висловлювання без зміни об'єму закладеної в ньому інформації.

Можливість виражати одну думку різними словами лежить в основі компресії тексту. Зміст кожної думки завжди містить основне і другорядне, причини і наслідки, логічні посилення та логічні висновки. Усі ці елементи складають зміст первинного повідомлення. Компресія спрямована на те, щоб визначити та вибрати зі змісту первинного тексту найсуттєвішу інформацію і представити її у стислому вигляді відповідно до цільового призначення.

Скорочення вихідного матеріалу відбувається двома шляхами:

- відсіювання другорядного і несуттєвого;
- перефразування основної думки в стислу форму мовного твору.

Існують комунікативні та семіотичні способи компресії інформації [1].

Комунікативні способи пов'язані зі згортанням інформації. Це здійснюється шляхом випущення змістових одиниць, які є надлишковими у конкретній ситуації спілкування, дублюють ту інформацію, яка міститься у попередньому контексті або є надлишковими з точки зору комунікаційного завдання.

Семіотичні способи включають лексичну та синтаксичну компресії.

Прикладом лексичної компресії може бути заміщення словом, яке має значення узагальнюючого характеру, відрізків різного об'єму – від словосполучення до речення або комплексу речень.

На синтаксичному рівні кілька простих речень трансформуються в одне складне, або одне складне - у кілька простих. Тут використовуються еквівалентні заміни синтаксичними структурами на кшталт дієприкметникових зворотів, однорідних членів речення тощо. Одним із засобів реалізації синтаксичної компресії є також еліпсис.

Інформаційна компресія веде до лаконізації тексту. Лаконізація у цьому випадку є не скороченням тексту за рахунок вилучення частини інформації, а оптимізацією його сприйняття зі збереженням повного обсягу емоційної, змістової та образної інформації

Компресія тексту – це складний творчий процес, побудований на проникненні до суті того, про що інформується. Відбувається не просто скорочення тексту, а суттєва переробка змісту, композиції та мови оригіналу:

- у змісті виділяється основне і викладається стисло;
- однотипні факти групуються, та їм надається узагальнююча характеристика;
- цифрові дані систематизуються та узагальнюються;
- мова оригіналу зазнає змін у бік нормативності, нейтральності, простоти та лаконічності [3, 64].

У результаті компресії отримують вторинний текст, який замінює оригінал. Результати компресії, отримані внаслідок переробки текстів-

першоджерел, мають різне призначення, сфери застосування, мовне оформлення. До них належать тези, конспекти, різні різновиди рефератів та анотацій.

Тези – послідовно сформульовані основні ідеї, думки та положення доповіді, лекції, статті. У процесі тезування відбувається вилучення основної інформації з тексту-джерела у вигляді положень-тез. Скорочення відбувається з урахуванням проблематики текстів і авторської оцінки інформації.

Конспект – короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції тощо. Конспектування є універсальною формою запису первинного тексту, що допомагає відпрацювати вміння чітко викласти зміст своїми словами, за потреби швидко його відновити, доповнити, аргументувати [4, 72-73].

Анотація – коротке повідомлення про зміст джерела. Анотація інформує, про що йдеться у статті, книзі.

Реферат – це композиційно організоване узагальнююче викладення змісту статті, низки статей, книги. На відміну від анотації реферат інформує про те, що саме міститься в джерелі і викладає його основний зміст.

Отже, компресія є одним із основних методів інформаційної обробки тексту. Шляхом здійснення певних операцій з текстом-першоджерелом можна утворити тексти нових жанрів – конспекти, анотації, тези, реферати.

Література

1. Валгина Н.С. Теория текста: Учебное пособие / Н.С. Валина — М.: Логос, 2003.— 210с.
2. Вороніна К.В. Основи перекладацького анотування та реферування текстів різних типів і жанрів: навчальний посібник / К.В. Вороніна – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 120с.
3. Минакова Т.В. Английский язык для аспирантов и соискателей [Текст]: учебное пособие / Т.В.Минакова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2005 – 103с.
4. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М.Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с.